

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio II. De Contritione, seu Pœnitentiâ interiori, quæ est prima pars
materialis Sacramenti Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

bilis obscure, vetustatis cum moderno usu (ubi potest) concordiam; maxime cum tanta sit in Romana Ecclesia cura probatæ antiquitatis, ut in Sacramentorum administratione observentur *Apostolicis Traditionibus* & *SS. Patrum decretis constituti ritus* observentur, ut *Paulus V.* in *Rituale Romano* præfatur.

38. Non obstat etiam, quod videatur valere absolutio, si dicatur, *Absolvo Petrum*, vel *Absolvatur servus Christi* &c. ut colligitur ex forma Baptismi, quæ valet similiter prolata: locutio autem ista verificari possit circa absolutionem. Resp. enim non valere, nisi saltem implicite ratione circumstantiarum, dirigatur ad præsentem, quasi ejusdem allocutio; prout dirigi videtur quando alter est præsens, ut sensus sit: *Absolvo hunc*, qui vocatur *Petrus*; sive absolvatur hic *servus Christi*.

*Occurrit
alteri Obje-
ctioni.*

*Qualis &
quanta præ-
sentia sit
necessaria*

Qualis autem, & quanta præsentia requiratur, non potest physice definiti: sed moraliter requiritur tanta, quanta humano modo inter eos, qui invicem alloquuntur. Quamquam non sit necesse, ut pœnitens verba absolutionis audiat: cum valeat absolutio, etsi Sacerdos, loquatur tam submisè, dummodò verè verba proferat, ut à pœnitente audiri non possit.

39. *Absolutio
ore danda,
sic ut scripto
data cordi
non valeat.*

Quòd verò absolutio omnino necessario debeat ore proferri, sic ut invalida foret scripto prolata, est certa & communissima Theologorum sententia contra *Paludanum*, *Johannem Medina* & quosdam alios

antiquiores. Patetque ex *Florentino in Decreto de Armenis*, ubi generaliter docet omnia Sacramenta perfici verbis tamquam formis, sic ut aliàs non subsisteret Sacramentum, excipitque postea solum Matrimonium, quòd docet regulariter contrahi per verba, eò quòd extraordinariè possit celebrari per alia signa. Unde manifestè colligitur, Concilium loqui de verbis strictè dictis; eaque exigere ad reliqua Sacramenta, quæ non excipit, exceptione firmatæ regulam in Contrarium. Idem docet formam hujus Sacramenti esse *verba absolutionis quæ Sacerdos proferit, cum dicit, ego te absolvo* &c. ubi hæc particula *verba quæ proferit, cum dicit*; aperte significant Concilium loqui de verbis ore prolatis. Denique *Tridentinum sess. 14. cap. 3.* docet Sacramenti pœnitentiæ formam in illis ministris *verbis positam esse, Ego te absolvo* &c.

Nec obstat, quòd in aliis judiciis possit, aut etiam interdum debeat sententia proferri scrip-; tæ nam aliud potuit Christus in hoc judicio, quòd ipse de novo inspiravit, requirere; & de facto requisivisse, patet ex sensu Ecclesiæ, & exemplo ceterorum Sacramentorum; excepto matrimonio, quòd elevavit ad statum Sacramenti, nil immutando circa conditiones contractus naturalis præsuppositi. Quòd idcirco more contractuum potest quoque celebrari per nutus vel sub conditione de futuro: secus quàm absolutio sacramentalis, aut alia Sacramenta.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Contritione, seu Pœnitentiâ interiori, quæ est prima pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ.

I. *Pœnitentiæ
interior
quid.*

EXPEDITIS breviter, quæ de materia hujus Sacramenti generaliter dicenda videbantur, & paucis aliis, quæ formam specialiter concernebant, restant plura dicenda de materialibus hujus Sacramenti partibus in particulari. Et primò quidem de Contritione seu Pœnitentiâ interiori, quæ describitur à *Trid. sess. 14. c. 4.* *Animi dolor ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero.* Idque appositè ad nominis Etymologiam dicitur enim Pœnitentiâ quasi pœnæ tenentia juxta *Augustinum* sive potius alium Auctorem *l. de vera & falsa Pœnit. c. 19.* & *Scotum dist. 14. quest. 1. num. 15.* vel quasi punientia; uti pœna est dicta quòd puniat, juxta *Isidorum l. 5. Etymolog. cap. 27.* Sicut & verbum *pœnitere* non solum recognitionem aut mutationem antea actæ vitæ significat (ut apud *Bellarminum l. 1. de Pœnit. c. 7.* contendunt Hæretici, non tam vocis odio, quàm veræ Pœnitentiæ tædio) sed præci-

*Quæ vocis
Etymologia.*

*Hereticorum de ea
sententiæ
referunt &
refellunt.*

pue dolorem & afflictionem animi, præteritum peccatum in se punientis ac detestantis. Quo sensu dicimus: *Pœnitent me.* Et hoc sensu *SS. Patres & Fideles* illo nomine semper uti sunt: remque illo significatum velut peccati remedium requisivit Scriptura, dum peccatores ad tristitiam, planctum &c. inducit & exenpl. *Davidis, Magdalenæ, Petri* &c. proponit, quæ hoc modo veniam impetrarunt De quo vide *Trid. sess. 14. signanter c. 4.* Unde frivole Novatores contendunt, resipiscentiæ potius, quàm Pœnitentiæ in scriptura à Latino Interprete verti oportuisse. Quamquam & ipsa resipiscentiâ ut salutaris sit, debeat esse Catholicorum pœnitentiâ, id est, debeat non solum futura bene proponere, sed etiam mala præterita detestari; juxta illud ipsius *Lactantii* (quem tamen Hæretici pro se allegant) *l. 6. de divinis Institutis. c. 24.* *Ille resipiscit, quem errati piget, castigatque se ipsum dementia, & confirmat animus*

sum ad rectius vivendum. Quod ipsum Ethnici intellexerunt. Inter quos Ausonius Poeta Latinus in Epigrammate de occasione & poenitentia cecinit:

Sum Dea, quae peccati non factique exigo poenas:
Nempe, ut poeniteas, sic Metanoe vocor.

Itaque hic agemus de Poenitentia interiori, quatenus sumitur pro detestatione peccati commissi, & remedio ad illius remissionem ordinato. Potissimum autem quatenus est tale remedium in Sacramento Poenitentiae, & pars eiusdem. Nonnulla tamen alia simul proponimus, quae etiam extra Sacramentum convenire possunt Poenitentiae perfectae: reliquis, quae illam eam tenus concernunt, in materiam de Justificatione rejectis.

QUAESTIO I.

An Contritio, seu Poenitentia interior sit possibilis, ac necessaria, & quando?

DICO I. Omni peccatori viatori interior Poenitentia est utilis ac salutaris; & quilibet, si rite Poenitentiam agat, potest Deo reconciliari. Est certissimum de fide. Et patet ex Scriptura, quae indifferenter omnes peccatores invitavit ad Poenitentiam, & per eam ad veniam, quam poenitentibus promittit. Narrat etiam hac de re exempla hominum antea valde impiorum. Et ad hoc in lege nova dedit Christus generalem Sacerdotibus super omnia peccata potestatem. Idem est definitum in pluribus Conciliis, & inculcatur passim à Patribus, quorum aliqui ex professo contra oppositum errorem scripserunt. Idem denique confirmatur perpetuo Ecclesiae usu, ac Fidelium sensu. Ex quibus etiam constat Poenitentiam, si rite adhibeatur, habere utilitatem certam, sive infallibiliter Deo reconciliare. Fundamentum à priori est divina misericordia. Etsi enim Deus potuisset nobis, uti angelis peccantibus, non dare locum poenitentiae; ex sua tamen benignitate dare voluit, ideoque Redemptorem ad nos misit.

Dices: Ad Hebr. 12. de Esau dicitur: Non enim invenit Poenitentiae locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. Et 2. Machab. 9. dicitur de Antiocho: Orabat selestus Dominum, & quo non esset misericordiam consecutus. Et Matt. 12 ac Marci 3. dicitur, peccatum seu blasphemiam in Spiritum sanctum non remitti, neque in hoc saeculo, neque in futuro. Denique 1. Joan. 5. dicitur: Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis.

Resp. Esau non invenisse locum Poenitentiae paterna, ut scilicet pater ipsius benedictionem fratri datam rescinderet, ac in ipsum transferret; uti satis docet con-

Herinc Sum. Theol. Pars IX.

textus: nam immediate praecesserat: Scitose enim, quoniam & postea cupiens hereditare, seu conlequi, benedictionem, reprobatus est, id est, repullam passus est à Patre nolente benedictionem ei, tamquam primogenito impertiri, sed de Jacob ad Esau dicente Gen. 27. Benedixi ei, eritque benedictus; q. d. non mutabo sententiam, quod feci, feci. Quod si ly Poenitentiae quis referret ad ipsum Esau, sensus esset, quod non invenerit locum, id est, fructum seu effectum suae poenitentiae, quam habebat de venditis primogenitis & amissa benedictione, quamquam cum lacrymis inquisisset eam, supple, benedictionem primogeniti. Quod si lenique quis praeter scopum Scripturae contenderet, hic esse sermonem de poenitentia in ordine ad remissionem peccati, adhuc non mirum foret, quod poenitentia Esau, utpote imperfecta, & affectui fratricidii conjuncta (ut patet ex Gen. 27.) non invenerit locum, sive fructum remissionis, quamdiu talis permansit. Quamvis alioquin non constet Esau esse damnatum, & non potius post fratricidii depositionem Deo esse reconciliatum ac salvatum.

Ad Antiochum quod attinet, is petebat liberari à poena mortis temporalis. Addit D. Thomas q. 86. art. 1. ad 1. poenitentiam Antiochi fuisse imperfectam; cum solum doleret ob infirmitatem corporalem.

Respondetur ad exemplum Antiochi.

Per peccatum in Spiritum sanctum Nonnulli intelligunt impoenitentiam finalem. Sed melius cum Chrysolomo & plerisque aliis intelligitur peccatum blasphemiae, quae opera Spiritus sancti, id est, divinae bonitatis & gratiae, tribuuntur spiritui immundo (ut Judaei tribuebant) quae non remittetur, hoc est, valde difficulter & raro; idque ob extremam malitiam: cum per illud peccatum oppugnetur directe id, quo ad poenitentiam sumus perducendi, scilicet divina bonitas, propter quam offensam est poenitendum.

4. Quid intelligatur per peccatum in Spiritum sanctum, neque hic non remissibile.

Denique quod Joannes Apostolus dixit de peccato ad mortem, optimè explicatur (ut alias positiones omittam) de peccato mortali finali, cum quo quis moritur.

Quid significetur per peccatum ad mortem.

Quamvis autem omnes Catholici fateantur poenitentiam esse infallibiliter salutarem cuivis peccatori, si illam adhibeat: fuerunt tamen pauci, qui existimarunt gratiam ad salutariter poenitendum non omnibus peccatoribus dari, sed quibusdam absolute à Deo negari. Quod etsi de gratia efficaci certum sit: tamen intellectum de gratia sufficiente, saltem remote, rejicitur à Doctoribus communiter. Idque intelligendum est etiam de illis, quos Scriptura appellat obduratos. Vide dicta in Tract. de Gratia d. 3. q. 4. & Smising Tract. 3. disp. 6. q. 4. signanter n. 164. & seqq.

5. Peccator omnis, an poenitere salutariter possit, remissibile.

DICO II. Poenitentia interior convenit omni viatori, qui aliquando actualiter peccavit:

6. Poenitentia

locum habet
in omnibus,
qui aliquâ
do actu pec-
caverunt.

cavit: est autem necessaria omnibus, qui commiserunt peccatum mortale. Prima pars patet: quia sive quis peccaverit mortaliter, sive venialiter tantum; & sive peccata sint ei remissa, sive non, potest equidem pœnitere ac peccata præterita detestari, uti etiam confiteri, idque tum ad majus meritum; tum ad abundantius peccati remedium, & satisfactionem pro pœna temporali.

7.
Et in via
sunt.
An etiam
in Beatis.

Dixi, *Viatori*: nam peccatoribus damnatis, utpote in malo obstinatis non convertitur Pœnitentia. Beatis autem, qui aliquando in vita peccaverunt, convenit quidem detestatio præteritorum peccatorum; tamen sine dolore & pœnalitate, & non tamquam remedium peccati. Quo posteriori modo etiam non convenit animabus in purgatorio, etsi cū dolore peccata detestari possint.

Non convenit perfectis
innocentibus, aut soli
Originali
subjectis,

Dixi etiam *qui aliquando actualiter peccaverunt*: nam innocentes, uti B. Virgo, vel qui solum originale contraxerunt, non possunt detestari seu retractare peccata commissa, nec verè dicere, se pœnitet fecisse. Quàmvis peccatum originale possit esse objectum doloris, quo quis doleat se illud contraxisse, & similiter dolere possimus de peccatis alienis, eorumque destructionem procurare. Qui quidem affectus est pœnitentiæ afinis; quàmvis isto nomine non soleat appellari: quod pertinet ad quæstionem de voce.

Est necessaria
via tis, qui
mortaliter
peccaverunt.

Secunda pars patet: quia Scriptura ubique inculcat peccatoribus pœnitentiam tamquam remedium necessarium *Ezech. 18. Luca 13.* & alibi. Quod etiam faciunt Patres, & docet *Trid. sess. 14. c. 1. & 4.*

8.
Tum neces-
sitate medi-
i,

Dico III. Pœnitentia interior est peccatoribus necessaria, tum necessitate mediæ, tum necessitate præcepti, & quidem ex suppositione naturalis. Est communis.

Prima pars patet: quia sine pœnitentia non contingit peccatorem justificari, ac proinde nec salvari: adeò ut qui impœnitens moreretur, damnandus foret, etsi ob ignorantiam vel oblivionem non committeret novam culpam omitendo pœnitentiam.

Tum neces-
sitate præ-
cepti.

Secunda pars patet: quia dum præceptus est finis, etiam præceptum est medium necessarium. Deinde ad salutem sufficit servare mandata, ergo pœnitentia est unum ex mandatis: cum sine ea non sufficiant cetera ad salutem.

9.
Et quidem
naturalis ex
suppositione.

Tertia pars probatur: quia supposito statu & ordine supernaturali, ac insuper decreto Dei de non admittendo alio peccati remedio, sequitur ex natura rei peccatorem obligari ad pœnitentiam. Idque tum ex obligatione charitatis Dei, quem sicut obligamur diligere & amicum habere, sic quoque offensus reconciliari: tum & clarissimè ex charitate sui, ex qua sicut obligamur nobis ipsis; in necessitate corporali succurrere; ita, & quidem potius, in tanta necessitate spirituali. Addunt *Suarez, Præposi-*

ius cum pluribus aliis, specialem obligationem ex particulari virtute Pœnitentiæ, que inclinatur ad satisfaciendum Deo pro offensa sive injuria ei illata; quam, tamen obligationem *Vasquez, Coninck,* & alii non agnoscunt. Sed saltem hæc obligatio non carere magna probabilitate: cum naturalis ratio dicat, debere nos humiliari coram summo Principe, quem graviter offendimus, ab eo veniam petere offensæ.

Petes: an igitur impœnitentia finalis sit peccatum speciale? Diversi diversimodè loquuntur. Breviter Resp. Aff. quando scilicet est expressè aut interpretativè voluta. Quare voluntariè moriens in peccato mortali, committit insuper speciale peccatum contra obligationes præmissas pœnitendi. Frequenter tamen non est speciale peccatum formale: sive quia mors hominem de hac obligatione non cogitantem præoccupat; sive quia homo bona fide se pœnituisse credit. Aliis talis habet explicitam aut interpretativam voluntatem Deo se nunquam submittendi aut reconciliandi; adeoque æternæ inimicitie divinæ, perpetuæque damnationis, malorumque inexplicabilium ac irreparabilium eam consequentium. Hæc ferò malitia non est in quovis peccato mortali: cum non adsit semper præfata voluntas, sed potius opposita, periculumque moriendi in malo statu ac damnationis plerumque non sit propinquum vel grave.

Dico IV. Præceptum interioris pœnitentiæ non obligat peccatorem, ut quantum primum moraliter fieri potest, pœnitat. Est communis Doctorum contra varios antiquiores. Probatur ex sensu Fidelium, qui non putant se novæ culpæ reos esse, si non statim post commissum peccatum pœnitentiam agant: neque solent de ejusmodi peccato se in confessione accusare: neque solept confessarii aut pastores illis hoc præceptum proponere. Deinde hæc obligatio esset valde onerosa; adeoque cum de ea non satis constet, non est imponenda. Præterea aliis vix unquam licet peccatori absque suppositione novi peccati confiteri cum sola attritione: cum inter peccatum & confessionem regulariter mediet tempus, quo debuisse elici contritio justificativa. Sane Ecclesia olim adultis non conferens Baptisimum extra duo tempora, haud supponebat Catechumenos regulariter esse justos ante susceptionem Baptismi; quod utique supponere debuisse, aut certe illos interim graviter peccasse defectu obtentæ per contritionem charitate perfectam (que juxta oppositam doctrinam elici debuisse) reconciliationis cum Deo seu remissionis peccatorum. Difficile denique est, quomodo (ut arguit *Arriaga d. 18. n. 9.*) ex opposita doctrina non sequatur, semper de novo peccatore aliquem, quousque non elicerit sufficientem pœnitentiam, adeoque in confessio-

ne explicandum esse tempus, à quo mortale fuit commissum, & quoties se homo reflexit supra illud seu statum suum: quod planè ab omni praxi alienissimum est.

Objicitur I. *Eccl. 5.* dicitur: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Resp. ibi contineri saluberrimum consilium (quod etiam Patres frequentissimè urgent) ne homo à morte præventus in peccatis moriatur. Aliquando etiam Scriptura exhortans ad conversionem, urget, ut peccatores desistant à peccatis actualibus; ut *Isaia 65.* *Jeremie 8.* *Ezech. 33.*

Objicitur II. Infirmus tenetur statim adhibere remedium ad sanitatem corporalem conducens: ergo multò magis peccator, tamquam spiritualiter infirmus, tenetur statim adhibere remediū Pœnitentiæ. Resp. Neg. Ant. in casu quo potest corporalis curatio absq; notabili periculo vel detrimento differri, uti differri potest cura spiritualis.

Objicitur III. Ex præcepto charitatis obligamur corripere proximum primà datâ opportunitate: ergo multò magis emendare nosmetipsos. Resp. Antecedens tantum esse verum in casu, quo est periculum, ne proximus relabatur, aut alioquin in malo statu moriatur, vel in casu quo postea non esset futura corripiendi opportunitas. Quando autem horum aliquid subest in ipso peccatore, tenetur etiam statim pœnitere: sed hoc est per accidens.

Objicitur IV. Qui non resurgit statim à peccato exponit se periculo iterum peccandi, & in peccatis moriendi, ergo &c. Resp. ista pericula esse remota, qualia non tenetur homo sub gravi culpa vitare. Quòd si tamen adesset periculum in aliquo manifestum, v. g. peccandi de novo, nisi pœniteat, tenebitur pœnitere: sed hoc est quoque per accidens. Vide dicta *disp. 2. de Necess. grat. n. 26.*

Objicitur V. Numquam licitum est peccare; ergo nec in peccato permanere. Resp. Dist. Con. in peccato actuali. Cone. conseq. in peccato habituali. neg. conseq. cum hoc nihil sit aliud, quam omittere pœnitentiam; quod esse prohibitum, deberet ostendi.

Objicitur VI. qui proximum læsit in bonis fortunæ vel famæ, tenetur statim restituere: ergo etiam peccator, qui Deum læsit peccando, tenetur statim per pœnitentiam satisfacere. Resp. Neg. Conf. nam homo tam diu censetur lædi per detentionem rei sibi utilis (hæc enim detentio ipsi continuò nocet) donec illi restituatur: Deus vero non censetur continuò lædi, cum nihil per peccatum ei auferatur, cujus indigeat, vel cujus privatione damnificetur. Deinde dilatio restitutionis in humanis ideo est mala, quia dominus censetur continuò invitus: cuius oppositum si rationabiliter præsumatur, non erit dilatio statim peccaminosa. Deus autem non exigit statim sibi fieri à nobis

satisfactionem, volens nostræ condescendere infirmitati. Quod rationabiliter præsumitur, tum quia ipse inde non patitur, uti homines, tum quia sic habet communis sensus Fidelium. Si autem tale fuisset peccatum, quo quis læsisset quasi Dei famam, sive divinum cultum, aut circa fidem aut circa mores; teneretur statim hoc quasi damnum reparare. Posset tamen hoc facere, etiam si non ageret perfectam pœnitentiam, qua consequeretur remissionem peccati: sicut inter homines potest debitor restituere sine perfecta pœnitentia. Et ad hoc homo teneretur, non ex obligatione communi pœnitentiæ, sed alterius virtutis exigentis talem reparationem. Addunt aliqui præceptum de restitutione sive satisfactione inter homines esse negativum, quod obligat ad semper, ne quis maneat in statu offensionis cum proximo: sed præceptum pœnitentiæ esse affirmativum, obligans pro certo tempore.

An autem vel quare infidelis fide sufficenter propositâ teneatur potius statim credere, ut Theologi passim admittunt, quam peccator pœnitere, explicandum est in materia de Fide, *disp. 7. q. 6. n. 76.*

Dico V. Certum est obligare præceptum pœnitentiæ peccatorem in periculo vitæ & perpetuæ amentiæ: nisi enim tunc fiat pœnitentia, non superest tempus quo fiat. An verò etiam alio tempore obliget per se & seclusis extrinsecis, dubitatur. Negat Navarrus, Vasquez & alii, eò quòd charitas Dei & sui non plus videatur exigere, quam pœnitentiam fieri in extrema necessitate. Verùm sicut præceptum charitatis Dei juxta communioem opinionem non tantum in fine vitæ, sed etiam sæpius in vita obligat; sic quoque videtur obligare pœnitentia, ut peccator non possit valde diu illam differre, vel usque ad ultimum vitæ. Et sanè minùs credibile, ac valde rationi dissonum apparet, licere peccatori per totam vitam, aut tempore valde diuturno manere in peccato, quamvis non committeret alia nova peccata. Ita Henriquez, Cominek, Lugo, qui testatur communioem esse sententiam. Quandonam autem intra vitæ cursum teneatur peccator ex natura rei ad pœnitentiam, difficile est determinare, nec conveniunt Doctores, uti in similibus indeterminatis solent; nam aliqui determinant tempus quinq; vel sex annorum, alii adhuc minus. Satis equidè providisse videtur Ecclesia determinando annuam confessionem: quam si peccatores debite instituant, non est periculum in obligatione pœnitentiæ deficiendi.

Nilominus quandoque per accidens obligatur peccator ad pœnitentiam, v. g. ratione susceptionis aut ministrations Sacramenti, vel quando alioquin peccator existimat se lapsurum in novum peccatum. Addunt aliqui tempus gravis & communis necessitatis. Sed vix potest casus occurrere,

15. Obligat peccatorem in periculo vitæ ac perpetuæ amentia.

An & quando alicui.

Nota pro praxi.

16. Quando per accidens obliget hoc præceptum.

re, juxta Suarez: & si occurreret, obligaret tantum ex communi charitate & communitatem. Addunt præterea alii alios casus: sed sine fundamento.

17.
An justificatus per solum actum dilectionis teneatur postea elicere actum formalem pœnitentiæ.

Petes: an si quis esset justificatus per pœnitentiam virtuales, scilicet dilectionem Dei super omnia, obligetur postea adhuc elicere pœnitentiam formalem & explicitam? Resp. probabiliter Neg. cum Vasquez, Præposito & aliis contra Vega, Suarez & alios: nam pœnitentia videtur solum esse in præcepto in ordine ad obtinendam à Deo veniam seu remissionem peccatorum; quæ supponitur in casu quæstionis.

An quoties justificatus peccatorum memoria incidit, debeat pœnitere.

Multò minùs obligatur peccator jam justificatus pœnitentiam repetere toties, quoties peccata postea memoriæ occurrunt tamquam detestabilia, ut docent Doctores communiter contra varios antiquiores. Quàmvis enim hoc sit optimum consilium, nullum tamen adfertur istius obligationis fundamentum: nec fideles aut confessarii communiter de hoc sunt anxii. Per primam denique pœnitentiam reconciliativam satisfactum est fundamentis, ex quibus nascitur obligatio pœnitendi.

18.
Quæ pœnitentia sit in præcepto.

Olim contritio perfecta, in lege nova saltem attritio.

Ex dictis colligitur illa pœnitentiam esse in præcepto, quæ requiritur & sufficit ad remissionem peccatorum. Unde constat olim fuisse requisitam contritionem perfectam, cum videlicet peccatoribus non suppeteret aliud medium ordinarium ad impetrandam peccatorum remissionem. At quia in lege nova sufficit attritio, etiam cognita, cum Sacramento ad impetrandam veniam (ut infra dicitur) sequitur eamdem sufficere cum Sacramento ad implendum præceptum pœnitentiæ.

19.
An hoc sufficiat cum Sacramento in articulo mortis convertitur.

Judicium auctoris.

Dubitatur tamen, an attritio cum Sacramento sufficiat in articulo mortis? Nam hoc negat Suarez, Præpositus & plures alii, putantes peccatorem tunc obligari ad contritionem, saltem ex charitate sui ipsius, ut securissimè salutem provideat: maximè cum non sit omnino certum, attritionem cognitam sufficere cum Sacramento ad justificationem: major autem probabilitas nequeat occurrere damno irreparabili, quod sequeretur, si illa opinio à parte rei esset falsa. Et pro praxi quidem hoc saltem consultissimè est; uti etiam, quòd pluribus & sæpè repetitis mediis homo salutem prospiciat in tali articulo, in quo agitur de negotio jam jam instantis æternitatis. Attamen sufficit absolute certitudo moralis, qualis in rebus humanis exquiritur, de recuperatione divinæ amicitiae: ad quam sufficere attritionem cum Sacramento videtur moraliter certum, ut patebit ex infra dicendis. Alioquin contritione semel elicita, non est quis magis certus, quòd perfectam contritionem habuerit; & tamen ad illam identidem repetendam non obligatur. Posset quidem peccator in fine vitæ esse obligatus ad perfectam Dei dilectionem, idque ratione

præcepti charitatis Dei, quo tamen similiter obligaretur is, qui nunquam peccavit. Ita Lugo & varii Recentiores. Aliàs si non foret moraliter certum attritionem sufficere, clarum esset obligari peccatorem pro tali articulo ad certum remedium contritionis perfectæ. Eò magis, quòd accedat aliunde non certò constare peccatori de absolutione Sacerdotis, an is verè sit sacerdos, vel an verè absolverit: forte enim alterutrum fingit (quòd soli absolventi constat) vel forte est invalide ordinatus, quòd insuper aliunde dependet. Ad hæc tamen responderi posset, constare peccatori id sufficienter, nempe certitudine morali. Nihilominus inde satis patet, quàm sit saltem consultum in isto articulo conari ad perfectam, immo & iteratam cordis contritionem.

QUESTIO II.

De Efficacia, Appropriatione & aliis conditionibus necessariis pœnitentiæ reconciliativæ.

DICO I. Requiritur ad reconciliationem pœnitentia, quæ sit detestatio peccati efficax. Patet ex Scriptura, quæ passim requirit, ut impius derelinquat vias suas, avertat se ab injustitiis suis, easque à se projiciat: quæ planè significant detestationem debere esse ita efficacem, ut per illam voluntas absolute fugiat omnem offensam Dei. Et *Trid. sess. 14. c. 4.* docet de contritione imperfecta, eam tunc demum disponere in Sacramento ad remissionem peccatorum, si voluntatem peccandi excludat. Ratio est: quia cum affectu inefficaci potest consistere voluntas de cetero peccandi; immo & affectus inefficax seu complacentia circa peccata commissa.

Potest autem considerari efficacia actus pœnitentiæ, partim circa præterita, partim circa futura. Et circa futura quidem debet esse absolute efficax vel in actu primo, cum debeat esse absoluta voluntas de cetero servandi mandata, & Deum non offendendi morèriter. Quòd etiam expresserunt *Florentinum*, & *Tridentinum*, dùm ad contritionem requirunt *propositum non peccandi de cetero*. Circa præterita verò apparet difficultas: cum enim ad præteritum non detur potentia, non videtur circa illud posse efficaciter versari voluntas. Ideoque hoc non debet ita intelligi, quali possit aut debeat homo absolute velle tacere, quòd non peccaverit: hoc enim stultum esset juxta *D. Thomam*. Debet ergo circa præterita peccata elici talis displicentia vel detestatio, quæ peccator sic abominatur peccatum, ut si res esset integra, faceret peccatum tale vel tale non esse commissum, seu

seu non fuisse committendum, & hic affectus explicatur per has & similes propositiones, *Vellem non peccasse. Vinam non peccassem. Huiusmodi, dissuadet mihi. Pœnitent me, quod Deum offenderim.* Eliciturque aliquando per modum fugæ, & contritionis à peccato; aliquando per modum prosecutionis, quæ habet pro objecto, non peccasse. Estque indifferens, utrovis modo eliciatur: quamvis frequenter unus alterum concomitetur, & ex prosecutione nascatur fuga. In omnibus præterea consequitur passio doloris, sive afflictio quædam & molestia animi, quæ etiam frequenter redundat in portionem sensitivam. Quamvis propria contritionis seu pœnitentiæ essentia potius consistat in actu.

Dico II. Pœnitentia ad remissionem peccatorum requisita debet esse cum proposito non peccandi de cetero: sufficit tamen propositum implicitum & virtuale contentum in ipso actu detestationis seu contritionis. Prima pars est certa ex *Florentino & Tridentino* mox citatis. Patet etiam ex Scriptura exigente novam vitam, & custodiam mandatorum; utique in proposito. Idem tradunt Patres & Doctores communiter.

Secunda pars est *Navarri, Vega, Vasquez, Præpositi*, & plurium aliorum contra *Suarez* & alios. Probat: quia vera peccatorum detestatio virtualiter continet propositum non peccandi, utpote impossibilis cum affectu peccati: ergo non est ratio, cur insuper requireretur aliud propositum explicitum; præsertim cum detestatio charitate perfecta sit proxima ad gratiam dispositio, eamque ipso instanti secum adferat. Confirmatur: quia fieri potest, ut detestans peccata non cogitet de illi in posterum vitandis, vel certo sciat se jam moriturum: non videtur autem dubitandum, quin talis iustificabitur, eam sine expresso proposito non peccandi.

Nec obstant Concilia, Patres & Theologi, dum requirunt propositum non peccandi: non enim requirunt propositum explicitum, sed sive illud sit explicitum, sive virtuale; quod peccatum est. Unde *Trident. sess. 14. c. 4.* loquens de contritione imperfecta, solum requirit, ut voluntatem peccandi excludat: ad quod non requiritur propositum expressum; ut patet. Notandum tamen, vix posse deesse expressum non peccandi propositum; si perfecte penitenti talis cogitatio practicè occurrit. Ad quod etiam in praxi est laborandum, tum quia est tutius & securius justificationis remedium: tum quia propositum expressum est magnum vera penitentiæ signum.

Dico III. Ad pœnitentiam reconciliativam non requiritur certa perfectio intentionis aut durationis, sed sufficit appretiativa. Ita communiter Doctores contra paucos. Probat: quia in quavis intentione & duratione habetur tota perfectio entitativa a-

ctus. Deinde non potest certa intentionis aut durationis mensura cum fundamento statui. Denique dum Scriptura postulat contritionem ex toto corde, intelligenda est de dolore appretiativè summo; sicut dum præcipit dilectionem Dei ex toto corde, intelligitur de dilectione appretiativè summâ.

Hæc autem appretiatio consistit in eo, quod sicut Deus est super omnia diligendus, ejusque amicitia cunctis creaturis est præponenda, quia est summum bonum; ita peccatum sit super omnia mala fugiendum, quia est summum malum: adeo ut si talis pœnitentiæ actus in voluntate perseveret, & contingat quodcumque aliud incommodum representari, futura sit parata subire potius quodvis detrimentum, quam consentire in peccatum: etsi frequenter fiat, ut ob representationem alterius objecti voluntas à suo proposito deflectens in peccatum consentiat. Estque hoc intelligendum de quocumque malo etiam poenæ inferni: quam homo potius subire deberet, utpote minus malum, quam culpam. Quamvis attritio concepta ex metu inferni non detestetur peccatum plus quam ipsum infernum, juxta *Aversa q. 2. sect. 10.* quæ tamen cum Sacramento est utilis ac salutaris, ut infra dicitur.

Adverte tamen non necessariò debere institui expressas ejusmodi comparationes, quæ fragilioribus periculosa essent: sufficit enim talis præferentia implicita, quæ in actu efficaci ob tale motivum elicit involvitur. Quamvis comparatio ista sit valde laudabilis, ac legitimæ pœnitentiæ signum.

Dico IV. Pœnitentia, saltem implicitè, debet esse appretiativè major de peccatis gravioribus, quam de levioribus. Patet: nam unumquodque est detestandum juxta suum gradum malitiæ: & in gravioribus est major ratio detestandi.

Dixi implicitè: nam qui verè detestatur peccata, eo ipso magis detestatur illa, in quibus est major detestandi ratio. Immo vi ipsius contritionis ita censetur affectus, ut si necesse foret alterutrum è duobus operibus prohibitis eligere, potius eligeret quod est minus.

Non est tamen necesse comparationem inter peccata facere, ut illa explicitè juxta comparationem factam detestemur: cum non sit necesse gravitatem singulorum scire inter se ponderare, immo nec illa in memoriam sigillatim revocare, aut distinctè illis conteri, ut mox dicitur. Qui equidem comparationem illam faceret, & juxta eam de peccatis doleret, deberet de graviori magis dolere: si enim magis detestaretur levius, implicite præ illo approbaret gravius, essetque paratus committere potius gravius, quam levius; quod est inordinatum. Immo si comparatio fieret inter mortale & veniale, indubiè ista inversio esset mortalis. Quando autem fit comparatio inter mortalia,

25. In quo hac consistat, declaratur.

26. Aliqua Expressæ comparationes sunt periculosa imperfecta in Charitate.

27. Majora peccata sunt appretiativè magis detestanda.

Implicitè scilicet.

28. Non necessariò explicitè.

Qui inter propria peccata comparatione facta levius peccatum præ gravi detestatur, peccat: et quo modo.

lia quorum utrumque quidem detestatur, mallet tamen se commisisse quod est majus, v. g. homicidium, quàm minus, v. g. furtum, *Henriquez, Sotus* & Nonnulli alii putant esse tantum veniale. Quod etiam verum esse possit, quando inter utrumque mortale non est notabilis excessus: sed tamen est juxta Doctores communiter, si excessus fuerit notabilis: nam qui mallet se commisisse duo mortalia, quàm unum ejusdem gravitatis, peccaret moraliter; ergo etiam mortaliter peccat, qui mallet se commisisse peccatum longè gravius, quod duplici æquivaleret. Confirmatur: quia casu quo alterutrum è duobus esset committendum, eligens majus peccaret moraliter; ergo etiam is qui peccatum longè minus detestatur appetitivè plus quàm peccatum majus, mallet què se majus commisisse.

29. *Faciliâ comparatione inter propria & aliena peccata, ista sunt præhis, etsi gravioribus detestanda.*

Quæ diximus; intelligenda sunt, si fiat comparatio inter peccata propria, graviora & leviora: nam si fiat comparatio inter peccata propria & aliena, debemus magis detestari propria, etiam venialia, quàm mortalia aliena: cum ne quidem ad avertenda peccata totius mundi possit eligi vel minimum veniale. Confirmatur: quia charitas Dei nos obligat, ut magis fugiamus, quod Deus magis à nobis vitari desiderat, licet aliud malum ipsius sit simpliciter gravius: Deus autem magis desiderat, immo præcipit, ut non faciamus verum peccatum, etiam minimum, ut alienum quodcumque vitetur.

30. *Pœnitentiâ reconciliativa debet esse de omnibus mortalibus.*

DICO V. Pœnitentiâ reconciliativa debet esse aliquo modo de omnibus peccatis mortalibus: sufficit tamen, quod in generali, absque distincta & explicita recogitatione ac detestatione singulorum. Prima pars est certa. Patet ex Scriptura, quæ indicit pœnitentiâ de omnibus peccatis, ut *Ezechielis* 18. *Si impius egerit pœnitentiâ ab omnibus peccatis suis* &c. Ideoque SS. Patres falsam dicunt esse pœnitentiâ, quæ non est de omnibus peccatis, ut ex *Augustino* seu potius alio Auctore apud ipsum *h. De vera & falsa pœnitentiâ* c. 9. refertur *can. Sum plures* 42. *dist. 3. de Pœnitentiâ*. Et ex *Innocentio II. can. Fratres nostros* *dist. 5.* ibidem. Ratio est: quia peccatum, de quo non habetur pœnitentiâ, non remittitur: unum autem mortale non remittitur sine altero, ac etiam unicum sufficit ad inimicitiam cum Deo.

31. *Potest dari alioquin pœnitentiâ bona, quæ non est generalis.*

Adverte, posse dari pœnitentiâ, etiam bonam, quæ non est generalis de omnibus peccatis, quando videlicet motivum pœnitendi non est omnibus generale. Sic potest quis rectè & efficaciter dolere de homicidio ob specialem illius turpitudinem, et si non doleat de aliis peccatis, immo et si illis de facto per affectum inhæreat. Quando autem motivum pœnitendi est generale, tunc, saltem regulariter, qui efficaciter dolet de uno peccato mor-

tali, dolet etiam implicite & virtualiter de aliis: v. g. qui de luxuria dolet, quia summum bonum graviter offendit, dolet etiam implicite de omni alio mortali peccato, nec potest cum tali dolore complacencia ullius peccati mortalis consistere. Idem est, quando quis de uno dolet, quia meretur poenam æternam. Ratio est: nam qui ali- quod objectum vult, efficaciter quantum potest, aversatur omnia cum tali objecto incompatibilia. Sicut qui detestatur unum vulnus lethale, detestatur implicite omnia; cum detestando unum, intendat absolute conservare vitam; ad quod requiritur absentia omnis vulneris lethalis. Non est quidem necesse, ut qui ob divinæ bonitatis offensam detestatur peccatum mortale, detestetur etiam venialia, utpote per quæ non dissolvitur divina amicitia: sicut qui amat Deum super omnia, simul potest retinere affectum erga veniale peccatum. Considerandum autem omnino est, ut etiam si quis non recordetur nisi unius vel alterius peccati seu criminis, eliciat tamen pariter contritionem generalem etiam de aliis, præsertim oblitis, ut reconciliatio etiam in Sacramento sit securior.

Secunda pars est communis Doctorum hoc tempore, contra Nonnullos, qui significarunt requiri de singulis peccatis distinctum dolorem (quam sententiâ *Castrana* appellat ridiculam, & Doctores passim ut improbabilem refellunt) & contra *Sotum, Canum* & quosdam alios docentes, pœnitentiâ debere elici explicitè & distinctè (et si non in distinctis actibus) de omnibus peccatis in specie & numero, quorum post sufficientem examen potest peccator recordari. Sed hæc, et si consulescissima & à Patribus commendata, non sunt simpliciter necessaria: nisi quod confessioni debeat præmitti diligens examen juxta *Trid. sess. 14. c. 6.* non ut eliciatur contritio, sed ut fiat debita de singulis confessio.

Probatur itaque Conclusio quoad secundam partem: quia ex nullo capite ostendi potest, quod aliquando amplius sit necessarium. Aliundè autem constat sine distincta recogitatione, & peccatorum recogitatorum explicitâ ac distinctâ detestatione, posse elici dolorem efficacem de omnibus peccatis, etiam ex motivo charitatis Theologicæ, qui quidem dolor sit impossibilis cum omni mortali, habeatque omnem perfectionem detestationis explicitæ. Deinde et si daturna recogitatio præcesserit, sæpè tamen est moraliter impossibile, in puncto contritionis ac justificationis esse cogitationem omnium peccatorum, si hæc sint nimis multa & varia: adeoque tunc solum potest esse pœnitentiâ de illis quatenus in confuso consideratis. Denique illa vitæ antea recogitatio sæpè requirit longam temporis moram; cum tamen

tamen perfecta ad Deum conversio possit etiam in magnis peccatoribus fieri brevissimo tempore, ut patet in Latrone, Zachæo & aliis.

QUÆSTIO III.

De Necessitate seu Sufficiētia Contritionis, etiam imperfectæ, seu Attritionis cum Sacramento.

Nota duplicem à Tridentino sup. c. 4. poenitentiam seu contritionem assignari: unam perfectam, quæ etiam Contritionis nomen simpliciter retinet: aliam imperfectam, quæ Attritio dicitur. Idque accommode ad ipsas voces: nam sicut contritio realis perfectam denotat (ut sic dicam) tritionem & comminutionem rei, attritio autem inchoatam & imperfectam: sic perfecta contritio voluntatis cor peccatis induratum confingit & perfecte peccata comminuit, attritio autem solum inchoativè.

Describi autem potest contritio perfecta, quod sit detestatio peccati, quatenus est summum malum & offensa summi boni super omnia amabilis; Vel (ut alii passim) super omnia dilecti. Quod aliqui Doctores sic intelligunt, ut ad contritionem putent necessariò præviè concurrere expressum & distinctum actum dilectionis Dei. Sed quàmvis verum sit, quod frequenter ita contingat, aut nam sit contingere; eò quod odium mali soleat procedere ex amore boni oppositi: non apparet tamen, cur malum voluntati propositum non possit primò movere voluntatem ad illius fugam, etsi non præcesserit distinctus actus prosecutionis boni. Et alioquin ipsa contritio est actus, esto securitarius, charitatis Theologicæ; quæ sicut inclinatur ad amandum Deum & bonum ipsius, sic etiam ad odiendum mala opposita ex eodem motivo. Et hoc sensu Tridentinum supra contritionem docet aliquando esse charitatem perfectam, non solum quia oritur ex amore Dei prævio, sed quia ipsa quoque contritio est charitatis actus, & procedit ex illius motivo. Ad praxim quod attinet, possumus esse securi hoc dolore elicto, quia eo supposito credi potest, non deesse actum Charitatis, si is tam naturaliter præcedat; aut certè, non esse necessarium.

De hac porrò contritione, utpote perfectissima possibili, non est dubium, quin sufficiat ad reconciliationem in Sacramento. Immo sufficere etiam extra Sacramentum actu susceptum, indubitatum est apud Doctores, & ex professo à nobis traditur in materia de Justificatione disp. 5. q. 5. Nulli tamen præterea Poenitentia id competit, juxta D. Thomam, D. Bonaventuram & alios Doctores communissimè: quamquam Nonnulli etiam

hanc vim adscriperint poenitentia conceptæ ex motivo justitiæ vel alio simili propter Deum, etsi non sit motivum charitatis. Quorum sententiam acri censurâ perstringit Vasquez, sed probabilem putat Suarez, & à nota liberant Lugo & Dicalillo. Vide dicta disp. cit. q. 3. n. 23.

Attritio est dolor de peccatis deficiens à perfectione contritionis, potissimum ex parte motivi; idèoque non est per se dispositio proxima ad gratiam. De ea Tridentinum supra dicit, quod ex turpitudine peccati consideratione, vel gehennæ & poenarum metu communièr concipiatur. Quàmvis etiam ex aliis motivis charitate inferioribus (de quibus postea) concipi possit. His notatis

Non desuerunt olim gravissimi scriptores, qui cum Magistro 4. d. 18. prærequirebant contritionem perfectam, adeoque justificativam peccatoris. Et favet S. Bonaventura, quem pro Magistri sententia refert Palavicinus l. 12. Hist. Trid. c. 12. n. 3. addens, Richardo Victorino lib. de Pœnitentiæ ligandi atque solvendi c. 2. eam adèò absurdam fuisse visam, ut irrisione magis quàm impugnatione dignam appellaverit, juxta quam nimirum solvere sit idem quod declarare verè solutum fuisse. Verum etsi Richardus Victorinus lib. cit. Sed c. 12. Sic loquatur, revera tamen coincidit cum sententia Magistri adscribens remissionem culpæ, absolutioni præviàm soli Deo, sacerdoti autem solutionem à debito poenæ temporalis, nec non à debito confitendi: pro ut Tractatum relatum sæpius revolventi satis apertè patuit. Unde cum pro sententia Magistri refert Suarez de Pœnit. disp. 20. sect. 1. n. 1. At verò D. Bonaventura d. 17. p. 2. a. 1. q. 4. in Corp. apertè sicut communi doctrinæ post alia dicens: *Hæc autem dispositio attritio est, quæ frequenter ob Confessionem superadjunctam & absolutionem sacerdotis, formatur per gratiam &c.* Et ad 1. Dicendum quod vocat suscitatum, dispositum ad charitatem, qui iam incipit suscitari; cum atteritur per dolorem, & in Confessione plerumque recipit vitam. Et d. 18. p. 1. a. 2. q. 1. in Corp. oppositam sententiam refutat, dicens, quod habet in superficie phantasiam, & inter alia adducens, quod possibile est, quod aliquis ad absolutionem accedat attritus, sicut ad Baptismum: quare tunc non fiet attritio contritio, cum non sit factus? Dum autem remissionem culpæ adscribit in Sacramento Poenitentia, uti Baptismi, soli Deo, addit ibidem, proprie loquendo; item, per modum activi & imperantis ex se, hoc est, per modum causæ efficientis & principalis, qui est Deus infundens gratiam. Vide ipsum supra. Doctrinam porrò de Contritionis necessitate in Sacramento, & attritionis insufficientia Facultas Parisiensis Anno 1636. die 1. Julij omninò damnavit, eamque pronuntiavit esse quietis Animarum perturbativam, communi & omninò tutæ praxi Ecclesiæ contrariam, efficaciam Sacramenti

Quid Attritio.

menti imminutam, & insuper temerariam ac erroneam; ut refert *Isambertus disp. 4. de Pœnit. n. 6. teste Georgio De Rhodes To. 2. Tract. II. de Sacram. Pœnit. disp. 2. q. 3. sect. 2. §. 1.* Sed censurandi munere auctoritati sedis Apostolicæ ob ejus reverentiam derelicto.

DICO I. Ad justificationem cum Sacramento pœnitentiæ non requiritur perfecta contritio, sed sufficit imperfecta, sive attritio etiam cognita. Conclusio est communis Theologorum, præsertim post *Tridentinum* de qua ob recentius exortas in *Tract. de Gratia 2.* Editionis quæstionem institui, ad quam remitto lectorem, relictis hîc antecedenter de eodem argumento scriptis.

Probatur ex *Tridentino sess. 14. c. 4.* ubi de attritione dicit: *Quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit.* Ubi Concilium loquitur de dispositione proxima; nam etiam extra Sacramentum est remota dispositio, & tamen ponitur discrimen inter ipsam intrâ & extra Sacramentum, & illa dispositionis ratio, quæ ei in Sacramento adscribitur, extra Sacramentum negatur. Deinde statuitur discrimen inter attritionem & contritionem, quod hæc possit per se & proximè disponere ad justificationem sine Sacramento realiter suscepto; attritio autem solum disponat in Sacramento, utique per se & proximè, ac sine perfecta contritione. Atque hinc infert Concilium, quod Hæretici falsò calumnierent Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre; quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit. Nimirum, quia gratia non confertur sine motu, saltem attritionis, quem suprâ docuerat esse bonum & salutarem.

39. Probatur II. quia alioquin nûsila remaneret Sacerdotibus potestas clavium ad remittenda peccata quoad culpam; utpote quæ per contritionem antecedenter essent remissa, adeoque nunquam remitterentur per potestatem clavium. Nec obstat, quod etiam absolutio cadat super peccata semel remissa: nam saltem debet ex se vim habere ea remittendi, etsi adhuc essent: quænam enim foret alioquin remittendi vis?

Deinde aliàs deberet confitens necessario confidere, se esse in statu gratiæ, antequam recipiat absolutionem, sicut hoc est necessarium, dum suscipit Sacramenta vivorum. Nec aliam haberet vim Sacramentum hoc ad conferendam primam gratiam, quam Sacramenta vivorum. Insuper deberet pœnitens credere semper se habuisse finem, antequam adhibuerit medium, id est, se habuisse peccatorum remissionem, antequam receperit Sacramentum Pœnitentiæ, quod tamen ad remissionem ipsam est institutum. Ipse denique iudex existimare de-

beret, reum semper prius esse liberatum à crimine, à quo tamen debet cum liberare, seu de cuius remissione debet proferre sententiam.

Confirmatur Conclusio: quia alioquin Christus non instituisset novum & facilitius peccati remedium, sed solum addidisset novum onus confitendi peccata, permanente eadem necessitate contritionis, quæ antea erat: quod est planè alienum à mente fœderum & suavitate ac utilitate legis Evangelicæ. Præterea hæc de causa fideles omnino adeo solliciti fuerunt pro remedio absolutionis in mortis articulo, infirmis, etiam sensu destitutis vi morbi, impendendo, ne defectu illius contingat animam perire: quod planè non subsisteret in carente copia Confessoris, qui, si Contritio requireretur, per eam utique salvaretur, sine eâ nihilominus damnandus, quantumvis absolutionem accepisset.

Cum autem Concilium dogmaticè loquens, dicat simpliciter & indefinitè, attritionem in Sacramento disponere ad gratiam, & non addat, quæ existimetur contritio: apertè contra *Solum* & quosdam alios sequitur, attritionem, etiam cognitam uti solem, sufficere cum Sacramento ad remissionem peccatorum. Quod inde confirmatur: quia existimatio falsa hominis est omnino impertinens ad aliquid faciendum medium justificationis aut partem Sacramenti, quod à parte rei non est tale. Deinde alioquin confitens deberet ante absolutionem esse in statu gratiæ, aut saltem hoc existimare, sicut ante sumptionem Eucharistiæ aut Ordinis. Denique (ut plura alia omittam) cum hoc Sacramentum sit institutum instar medii ad remissionem peccatorum, deberet quis semper existimare, se ante medii adhibitionem obtinuisse effectum; eumque semper esse positum ante usum potestatis à Christo concessæ ad illum ponendum: ut mox dictum est in probatione Conclusionis, quam *Solum* nobiscum tenet.

Hinc potest peccator absolutionem petere, sciens se tantum attritum, vel Confessarium illam dare: quia hæc Sententia movetur practicè satis securo, ut proinde Sacramentum non exponatur morali periculo invaliditatis, aut carendi suo effectui. Quamvis Doctores rectè moneant, tam peccatorem, quam confessarium debere conari ad excitandam contritionem, præsertim in extremis; ut quàm fieri potest securissimè & fructuosissimè provideatur Sacramento & saluti.

Objicitur I. *Tridentinum sess. 14. tantum* vult ostendere contra Hæreticos, quod attritio non sit actus malus, sed bonus; & tantum consequenter, quod falsa sit calumnia Hæreticorum impingentium Scholasticis quasi doceant hoc Sacramentum causare gratiam sine ullo pio motu suscipientium. Quæ qui-

38.
Hæc justificat cum Sacramento Pœnitentiæ.

Probatur ex Tridentino.

Cujus verba ponderantur.

39.
Probatur II. ratione Theologicâ Multiplici.

dem calumnia esset falsa, quantumvis doctrina ista Scholasticorum non subsisteret: nam etsi requireretur perfecta contritio, e- quidem saluta esset, quod Scholastici doceant non requiri pium motum; cum saltem requirant attritionem, quæ (ut docet *Tridentinum*) est pius motus. Ad quod probandum etiam adjungit: *Hoc enim timore utiliter commisit Ninivita ad Jonæ prædicationem plenam terribius penitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetraverunt: & tamen iste timor tantum disponebat remotè ipsos ad justiciam, utpote qui non habebant Sacramentum: Ergo non est mens Tridentini agere de dispositione proxima.*

Resp. primariò quidem intendere *Tridentinum*, quòd timor non sit malus, similiter nec mala sit penitentia ex eo concepta, sed bona. Idque sufficiebat ad retundendam calumniam Hæreticorum, quam impingunt Scholasticis, ut rectè in objectione offenditur. Eadem tamen operà approbat Concilium istam Scholasticorum doctrinam; ut ex claris verbis patet: *Et quamvis sine Sacramento &c.* Dum autem subdit: *Hoc enim timore utiliter &c.* non est probatio illius, quod immediatè præcesserat, sed primariè intenti, quòd similiter in Conclusionè capituli repetitur, scilicet timorem poenæ à Deo immissum non esse malum, neq; etiam penitentiam, quam ex illo concipimus.

Instabis: Ergo *Tridentinum* etiam loquitur de attritione concepta ex timore poenæ temporalis. Dicit enim: *Hoc enim timore &c.* talis namq; erat timor Ninivitarum, de excidio scilicet civitatis à Jonæ prædicto per verba: *Ninive subvertetur.* Resp. in primis timorem Ninivitarum non fuisse merè temporalem; sed ex parte & ex fine spiritualem: nam Jonæ prædicatione erat juxta *Tridentinum plena terroribus*; non uno, sed pluribus, utique terrore subversionis tantquam inchoativæ secururæ gehennæ. Deinde dicitur quidem, quòd penitentiam egerint, & misericordiam impetraverint, non tamen dicitur, quòd impetrarint remissionem, sed misericordiam, id est, inderationem à tali poena subversionis. Nam utiq; omnes illam impetrarunt, uti omnes ad unum usque penitentiam egerunt; & tamen vix est credibile, quòd omnes omnino fuerint justificati. His adde, timorem Ninivitarum fuisse timorem poenæ temporalis, quatenus à Deo irato infligendæ, ex quo oriebat, ut ad misericordiam Dei odiendo peccatum confugerent. Hic autem actus pro motivo habet Deum quæ bonum nobis, qui eatenus est motivum amoris concupiscentiæ, seu spei; quæ generaliter concupiscit Deum sibi (etsi primariò in beatitudine) in omnibus, etiam naturalibus, saltem quatenus avertunt à fine ultimo (prout avertisset subversio Ninive; uti avertit illa Sodomæ) dummodo per fidem & condignè in Deum tendamus. Su-

pernaturalitas enim actus potius ex parte principii & modi tendendi, quam terminativi objecti est spectanda: cum alioquin in idem objectum etiam sub eodem motivo tendere possimus actu naturali & supernaturali.

Dices II. *Tridentinum* sess. 6. cap. 6. agens de dispositione prærequisita ad susceptionem Baptismi, videtur requirere penitentiam procedentem ex dilectione Dei, dum ait: *In spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illumq; tamquam omnis justitia fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.* Ergo similis penitentia prærequisitur in hoc Sacramento, quod similiter est Sacramentum mortuorum, nec imperfectiorem penitentiam, quam Baptismus admittit. Resp. Verba ista *Tridentini* præ se ferre quidem aliquam difficultatem, necessariò tamen esse concilianda cum doctrina præmissa, & adeò apertè ab ipso *Tridentino* sess. 14. cap. 4. traditâ. Itaq; dici potest Concilium quidem loqui de perfecta dilectione Dei, seu ly *propterea* non afficere seu determinare præcisè ultimum quod præcessit, sed indefinitè respicere, vel hoc, vel aliquod aliud ex præcedentibus; quasi velit Concilium oportere agi penitentiam, quæ exciteretur sive ex timore, sive ex spe, sive ex dilectione. Deinde posset Concilium intelligi de dilectione ut abstrahente à perfecta & imperfecta; nam prævio timore & fiducia divinæ propitiationis, nata est sequi dilectio seu affectus complacentiæ, quæ placeat nobis Deus tamquam fons omnis justitiæ, sive sit complacentia de Deo tamquam bono no- dis, sive tamquam bono in se. Denique Respōdent aliqui loqui Concilium determinatè de dilectione imperfectâ. Et dum objicitur, quòd penitentia inde orta non necessariò debeat præcedere Baptismum, cum possit procedere ex dilectione perfectâ, possent isti respondere hunc esse verborum *Tridentini* sensum, ut subintelligatur ly *salicè*, q. d. quam saltem ante Baptismum agi oportet; etsi à fortiori sufficiat penitentia perfectior. Et hi consequenter cogentur admittere *Tridentinum* ibi non explicasse dispositionem adequatam ad justificationem extra Sacramentum; ad quam utique requiritur dilectio seu contritio perfecta. Vide dicta disp. 5. de *Dispos. requis. ad justificat. q. 4. n. 47. & seqq.*

Ex dictis colligi potest, quo sensu peccator ex attrito possit fieri contritus. Neque enim hoc intelligendum est, quasi actus attritionis possit fieri actus contritionis propriè dictæ: cum enim hi actus sint planè diversi, non potest unus mutari in alterum. Unde dum *Scorus 4. dist. 14. q. 2. n. 15.* docet, actum attritionis invariatur fieri contritionem, non loquitur de attritione & contritione, prout modò loquimur: sed actum

44.
Objectio
altera ex
Tridentino
sess. 6. c. 6.

Responsa
multiplex.

45.
Quo sensu
peccator
fiat ex attritione
con-
tritus.

Primus sensus
referatur
ac rejicitur.

actum quatenus præcedit infusionem gratiæ, vocat attritionem; quatenus autem formatur gratiâ seu habitu charitatis, vocat contritionem.

Secundus similiter.

Neque etiam intelligendum est, quasi peccator attritus infallibiliter vi absolutionis eliciat contritionem; hæc enim absque ullo fundamento dicitur, & militat contra apertam experientiam; nec sufficit intento Concilii Tridentini, ascribentis attritioni vim disponendi ad gratiam cum, seu in ipso Sacramento: nec ullatenus locum habere possit in moribundo attrito sensibus detrituto.

46. *Serius legitimus statuitur.*

Itaque peccator ex attrito fit contritus per Sacramentum, quia hoc facit, ut attritio habeat vim contritionis, scilicet delendi cum Sacramento peccatum; atque ita fit contritus quoad effectum, qui est remissio peccatorum. Item fit contritus attendendo nominis Etymologiam, quatenus sic per attritionem conteruntur peccata. Denique fit contritus habitualiter, quia recipit habitum contritionis, qui est charitas.

47. *Attritio debet esse formalis.*

DI C O II. Attritio, ut cum Sacramento sufficiat, debet esse formalis seu explicita, efficax, integra de omnibus peccatis mortalibus non remissis, & supernaturalis. Prima pars patet ex Conciliis, quæ pro materia hujus Sacramenti assignant contritionem & dolorem: quod potest, adeoque debet propriè intelligi, scilicet de dolore formali; & ab omnibus Doctoribus & fidelibus ita est intellectum.

Efficax.

Secunda pars est etiam communis Doctorum. Et patet ex Conciliis, quæ pro materia statuunt efficacem peccati detestationem, cum proposito non peccandi & cetero. Et specialiter de contritione imperfectâ Tridentinum docet eam debere excludere voluntatem peccandi; quam utique non excludit displicentia inefficax, sed compatitur. Immo propositum non peccandi de cetero aliâ de causâ non videtur adjici, quam ut efficacia doloris indicetur. Quamvis pro securitate, ad expressum etiam propositum, debeat poenitens adlaborare.

48. *Integra de omnibus mortalibus.*

Tertia pars est similiter communis Doctorum. Et patet ex dictis *quest. præc.* nullo enim peccatum remittitur sine poenitentia, nec unum mortale sine altero. Unde etsi aliqua ob justam causam, vel ex oblivione non exprimerentur in confessione, deberet equidem internus dolor etiam ad illa, saltem implicite, sese extendere.

Et supernaturalis.

Quarta denique pars est etiam communis Doctorum. Et videtur indubitata: nam actus naturalis non est sufficiens dispositio ad gratiam, ut contra Pelagianos in materia de Gratia docetur, & post Milevitano & Arausicano tradit Tridentinum *sess. 6. can. 3.* Idem Concilium agens de contritione im-

perfecta *sess. 14. r. 40.* docet eam esse donum Dei & impulsam Spiritus sancti. Neque pugnat *Scorus* (quem Varii referunt in contrarium) *suprà n. 14.* ut clare ostendit *Schaffes* ibidem: solum enim excludit *Scorus* auxilium habituale, & sub communi influenza comprehendit etiam influxum auxilii actualis; sine quo non posse concipi poenitentiam fructuosam docet *dist. 20. n. 3.* Et *1. d. 44. n. 4.* Et multis aliis locis adeo apertè Catholicam doctrinam trahit, ut nullus sanæ mentis, de hoc dubitare possit.

Inter species autem attritionis, illæ securius adhibentur, quas expressit Tridentinum *jurâ*; videlicet illam quæ concipitur ex consideratione turpitudinis peccati, vel quæ ex metu gehennæ & poenarum, semper tamen cum spe veniæ. Per turpitudinem autem sive fecerit peccati intelligitur saltem illa, quam peccatum habet ei, quod avertat hominem à suo ultimo fine, sive quæ aliquo modo opponitur virtuti spei. Plerique Doctores insuper intelligunt quamvis aliam peccati turpitudinem, quæ desumitur ex oppositione aliqua contra Deum; ut quia est contra legem Dei, contra ejus reverentiam, contra ipsius jus, vel contra gratitudinem ipsi debitam &c. Immo Plurimi intelligunt etiam illam peccati turpitudinem, quam habet ex oppositione ad virtutes morales infulas Deum non respicientes, ut est justitia, temperantia. Quod tamen negant Alii, signanter *Sorista*, hujusmodi virtutes morales infulas non admittentes: qui saltem negare non possunt, quin oppositum sit probabilissimum.

Attritio concepta ex gehennæ & poenarum metu debet etiam pertinere ad speciem Theologicam, quæ sicut Deum tanquam nobis bonum concupiscimus, maxime in beatitudine & vitâ futurâ, sic ejus indignationem, præsertim ad æteram vitam spectantem, detestamur. Idem est, si peccator moveatur ad detestationem peccati, quatenus meretur poenam damni, seu separationem à desiderabili facie Dei. Præterea quatenus per peccatum incurritur amissio gratiæ, meritum &c. Idem cum proportionem est de metu poenarum purgatorum quæ incurruntur per peccata venialia. Immo idem Plures (quibus favet Tridentinum *expensum n. 43.*) consent de poenis hujus vitæ temporalibus, consideratis tamen quatenus insiguntur à Deo vindice. Quod docet *Suarez, l. 1. q. 1.* & iis relatis *Arriaga d. 1. c. 3.* & probabilissimum esse asserit *Thomas Tamburinus l. 1. de Poenit. c. 1. §. 4.*

Dices: Qui peccatum odit propter poenam non plus odit peccatum, quam poenam; immo in casu, quo alterutrum esset subeundum, & daretur optio; talis potius eligeret peccatum: quod est inordinatum.

Relp

Resp. Conc. Assumptum pro I. parte, & negando pro II. in isto enim casu (qui est plane metaphysicus) vi attritionis non eligeret quidem infernum ; tamen posset & deberet etiam abstinere ab electione peccati. Quare vel cessaret ab eligendo altero, vel deberet recurrere ad altius motum, scilicet charitatis Dei, & propter illud pati potius infernum, quam peccatum. Equidem sufficit de facto in omni casu debili necessario conjungi peccatum mortale, & meritum poenae infernalis, ut ex vi mentis ejusdem homo detestetur omne prorsus peccatum mortale, nec possit cum efficaci ejusmodi timore affectus ullius peccati mortalis consistere : cum repugnet ex metu poenae absolute peccatum fugere, & simul per peccatum, ejusdem poenae meritum, incurrere periculum illius.

Dico III. Contritio, vel saltem attritio praecedenti Conclusioni descripta, non solum requiritur ad Sacramenti effectum, sed etiam ad valorem. Ita plurimi Doctores contra varios, qui quidem censent illam requiri, ut Sacramentum suscipiatur cum fructu ; adeoque peccare mortaliter, & consequenter inyalide confiteri, qui voluntarie adhiberet attritionem illis conditionibus non vestitam : confessionem tamen fore validam & sacramentalem, adeoque non repetendam, quando poenitens bona fide procedens, a parte rei solum habet attritionem naturalem, ut Nonnulli volunt ; vel inefficacem, ut alii, & novissime *aversa*, vel non extendentem se ad omnia peccata commissa, v.g. non ad oblata, utpote quia elicitur ex motivo particulari ; ut *Lugo* & plures alii. Etsi enim dolor, qui simul est sufficiens ad gratiam dispositio, possit & debeat simul esse pars materialis hujus Sacramenti ; non apparet tamen, cur nequeat aliquis dolor, qui non sufficit ad gratiam, sufficere, ut sit pars Sacramenti, utpote satis constituens confessionem in ratione accusationis dolorosae. Non debet autem mirum videri, quod *Tridentinum sess. 14. c. 4.* talis doloris non meminerit, eo quod ad institutum illius non pertineret de alio dolore tractare, quam qui ex obligatione est adhibendus, ut Sacramentum recipiatur cum fructu.

Probatum nihilominus Conclusio ex ipso *Tridentino sess. 14.* ubi cum c. 3. docuisset actus poenitentis esse quasi materiam, & partes Poenitentiae, subdit : *Contritio, quia primum locum inter dictos actus poenitentis habet (adeoque est ad valorem necessaria) animi dolor, ac detestatio eisdem peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero.* Ubi Concilium loqui de contritione disponente ad gratiam, patet aperte ex contextu. Deinde contritionem ibi descriptam paulo post dividit in perfectam & imperfectam, & utramque docet disponere ad gratiam. Immo c. 3. dixerat contritionem eatenus

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

esse partem, quatenus requiritur ad remissionem peccati. Quae cuilibet non praevento efficaciter ingerunt, *Tridentinum* non alium dolorem agnoscere pro Sacramento (cujus naturam plenissime describit) quam qui disponat ad justificationem : ad illam autem requiritur dolor supernaturalis, efficax & integer ; qualem praecedenti Conclusioni descripsimus. Vide etiam dicenda *quae seq.* Et haec quidem de dolore ad confessionem peccatorum mortalium requisito dicta sunt. Restat nunc dicendum, qualis requiratur ad confessionem peccatorum venialium.

Dico IV. Etsi liberum sit peccata venialia clavibus non subicere ; si tamen subiciantur, requiritur similiter dolor supernaturalis, formalis & efficax, ac extendens se ad aliqua saltem venialia, quae poenitens confitetur : adeo ut accedens absque sufficienti dolore de aliquo saltem peccato veniali, (si sola venialia confiteatur) peccet mortaliter ; utpote defraudans Sacramentum suo effectum, immo valore. Probatum conclusio : quia dolor naturalis non disponit ad gratiam. De formali quoque dolore loquitur aperte *Tridentinum* describens partes hujus Sacramenti ; quod proinde indubie exigit formalem dolorem quoad mortalia, adeoque etiam quoad venialia. Denique inefficax dolor non excludit voluntatem peccandi. Alioquin posset absolvi a veniali praeterito (de quo inefficaciter quis dolet) etsi simul proponeret aut committeret novum simile. *Florentinum* etiam & *Tridentinum* pro parte Sacramenti assignant contritionem ; & quidem *Tridentinum* talem, quae disponat ad gratiam. Estque haec communis sententia Theologorum.

Nec dissentit *Suarez*, qui *disp. 20. sect. 6.* *Nec dissentit Suarez*, ex professo probat in Confessione venialium requiri attritionem formalem, & *disp. 11. sect. 3. n. 14.* asserit requiri attritionem supernaturalem. Dum autem *disp. 12. sect. 2. n. 9* (ex quo loco ordinariè refertur in oppositum : quod proinde tamquam probabile, & veluti *Suarium* sequentes, tradunt *Thomas Tamburinus l. 1. de Poenit. c. 3. s. 1. Praepostus q. 2. de Contritione dub. 7. n. 73.* & quidam alii) ait :

Ut ergo homo suscipiens Sacramentum non ponat obicem huic effectui, scilicet remissioni venialium, satis est (opinor) quod accedat sine aeterni desiderio recipiendi Sacramentum ac effectum ejus, cum voluntate ac nullis affectibus.

loquitur manifestè de remissione venialium, quatenus est effectus Sacramenti in communi, seu abstrahendo a Sacramento poenitentiae. Unde n. 11. subdit : *Jam verò descendendum est ad particularia. Et de Baptismo sine dubio est probabilius &c.* Admittit tamen n. 12. quod praeter venialia confessam cum dolore qui est pars Sacramenti, remittantur etiam alia de quibus homo non est attritus,

54.
Dolor formalis supernaturalis & efficax requiritur praeter ad Confessionem venialium.

Maldicia in oppositum ; exinde a Nonnullis assertum.

attritus, maximè si sint oblita & non voluntariè omiffa, ratione videlicet efficaciz Sacramentorum explicatæ n. 9. citato.

Dixi in conclusione, extendentem se ad aliqua saltem venialia: qui enim plura confitetur, & solùm de aliquibus dolet, non peccat mortaliter, ut contra Nonnullos docet Suarez & plerique alii; eò quòd Sacramentum non reddatur irritum, nec frustretur effectu.

55.
Allegamur
fundamenta
alterius sen-
tentia.

Dices cum nost. Delgado, viro docto & sanctioris vitæ (quem viventem suspexit & aliis existimantibus sufficere displicentiæ, & quidem (uti censet Delgado) virtuosam contentam in desiderio Sacramenti ejusque effectus, citra actualem peccati complacentiam: Tridentinum sess. 14. loquitur de Confessione mortalium, præscribens modum reconciliandi peccatores post Baptismum lapsos, uti sonat contextus: de venialium autem Confessione solùm incidenter agit c. 5. nil de horum dolore determinans. Eorum porò remissio non prærequirit in iusto similem dolorem; quandoquidem hæc sine eo, cum sola displicentiâ, etiam virtuali, obtineatur quoque in aliis Sacramentis, juxta communem sententiam. Quid ni ergò similiter in hoc Sacramento? quod quantum ad venialia aut alias remissa sortitur rationem Sacramenti vivorum seu augentis gratiam. Immo cum attritio deleat in iusto venialia sine Sacramento, si ea quoque requireretur in Sacramento Pœnitentiæ, numquam virtute clavium possent remitti illa, quæ cum requisito ad substantiâ Sacramenti remissivi dolore exprimerentur; adeoque non est talis dolor requirendus, pro ut simili ratione exploditur doctrina requirens contritionem de mortalibus justificativam sine Sacramento. Immo (inquit Delgado) non occurrit, unde asseratur esse veniale peccatum accedere sine præmissio dolore, etiam quando est totalis materia absolutionis, quia nimirum sufficit displicentiâ virtualis.

Disolvuntur.

Resp. Christum, etsi aliter potuisset, assignasse defacto (quantum ex hætenus determinatis colligere licet) pro materia Sacramenti Pœnitentiæ dolorem juxta Trid. sess. 14. c. 3. quem describit c. 4. veluti efficacem & cum proposito non peccandi de cetero: agens quidem principaliter de mortalibus, idem tamè de venialibus intendens; veluti quibus aliam non adscribit materiam, dum de utili eorum Confessione postea tractat. Quamvis fatear inde nõ convinci oppositâ doctrinâ falsitatis. Cetera Sacramenta habent quidem vim remittendi venialia, uti præmittitur; at supposito eorum valore, atque ad eò partibus, quarum una hic est dolor descriptus. Quo in presenti semel supposito, etiam remittuntur alia, de quibus est displicentiâ seu dolor non tantus, tum ex generali ratione Sacramenti, tum ex speciali Pœnitentiæ, non exigente ad hunc effectum æqualem dolorem, ac ad sui con-

stitutionem, adeò ut juxta Matthæum de Moyse Tract. 3. de Sacram. disp. 5. 9. 5. remittantur omnia, quorum complacentiam non habet, etiam non confessâ. Quod tamen, saltem quoad non expressâ in Confessione, pendet à Dei beneplacito nobis incerto. Ceterum existimat remissionem venialium, quorum dolor serius in iusto adest, nõ esse effectum Sacramenti, utpote jam factam. Quamvis maneat eorum confessio valde utilis, tum ob augmentum gratiæ, ac remissionem peccati temporalis, tum ut cetera non remissa, & cum displicentiâ expressâ, remittantur in Sacramento, tum quia quò devotior & humilior fuerit eorum confessio, eò plura et oblitis aut sponte omiffis remittuntur et generali ratione Sacramenti. Fateatur tamen oppositam sententiam satis piam, & aptam contra scrupulos: cum juxta illam dolor ad valorem requisitus includatur in ipsâ voluntate Sacramenti, absente peccati venialis complacentiâ, ac nulli periculo irritandi, saltem culpabili, exponatur. Immo suppositâ sententiâ Thomistarum (quæ sequenti quæstione rejicietur) de Sacramento valido & informi cum displicentiâ sine dolore inefficaci de mortalibus, censet cum Delgado convinci, ipsum in iusto cum simili displicentiâ circa venialia seu materiam liberam, fore fructuosum, utpote verum Sacramentum, & sine obice. Communem nihilominus opinionem simpliciter reputat veriolem. Quam pariter in præcedenti censet defendendam.

Petes: quomodo possit elici effectus propositum vitandi de cetero venialia: cum sine illis vivere sit moraliter impossibile? Resp. in primis posse aliqua vitari, illa scilicet, quæ quis in confessione exprimit: adeòq; de illis posse elici dolorem efficacem, & propositum à similibus adstinendi. Deinde fieri potest, ut illa impossibilitas moralis pœnitenti non proponatur. Et quamvis proponeretur, adhuc potest elicere propositum generale adhibendi diligentiam ad vitandum singula, seu ad libitum sigillatim, & cautè vivendi, quantum sibi ex divina gratia concedetur; quod certè propositum sufficit, ac voluntatem peccandi excludit. Denique nõ est impossibile vitare omnia venialia, nisi quia spectatâ fragilitate humanâ non poterit homo perseverare in proposito efficaci omnia vitandi: quo non obstante potest elici propositum illa non admittendi: nam ad hoc non est necesse, ut homo sibi persuadeat, quòd in tali proposito semper se perseveraturus: alioquin multi non haberent propositum de cetero non peccandi mortaliter, dum vix possunt sibi talia propositi perseverantiam persuadere.

Pro fine quæstionis nota, in rigore moralitatenus sufficere, quòd doleat pœnitens se non dolere de peccatis, juxta communem sententiam; dolor enim de ipsius peccatis est necessarius.

necessarius; qualis non est dolor de doloris absentia. Ita tamen loquendi formula in timoratis conscientis est veri doloris signum, indicans affectum seu desiderium amplioris, intensiorisque doloris, sive desiderium habendi sensum majorem doloris.

QUESTIO IV.

An defectu doloris possit Sacramentum Pœnitentiæ esse validum & informe?

Sensus dubii est: an Sacramentum Pœnitentiæ possit defectu doloris esse validum quoad essentialia & partes suas, & tamen non conferre gratiam; uti Baptismus potest esse validus, & tamen propter indispositionem suscipientis non conferre gratiam.

Affirmant valde multi Doctores, tum antiquiores, tum recentiores, quamvis non eodem modo ac fundamento. Nonnulli, quia cessant pro parte materiali sufficere dolorem naturalem. Alii, quia putant sufficere dolorem inefficacem. Alii (ut Lugo & Vani Recentiores) his fundamentis rejectis, quia credunt certo casu sufficere dolorem non universalem, quando videlicet pœnitens inculpabiliter non habet dolorem alicujus vel aliquorum mortalium, sive quia illorum non meminit, sive quia putat se de illis doluisse, sive quia non credit esse mortalia, sive quia illa tacens ex justa causa, inculpabiliter existimat se non teneri hic & nunc dolere de peccatis, nisi quæ confitentur. Et juxta hanc opinionem taliter confessus, agnito postmodum errore non teneatur eadem peccata iterum confiteri. Immo valde probabiliter præcedens confessionis Sacramentum juxta hos Doctores validum sublato obice reviviscit sive confert suum effectum. Hæc opinio est favorabilis Confessariis & pœnitentibus, eximitque ipsos à variis scriptulis de insufficientia doloris in præteritis confessionibus.

Nihilominus Resp. Negativè cum Vasquez, Præposito & plurimis aliis. Et sequitur apertè ex quæstione præcedenti, ubi diximus, quod ad valorem Sacramenti non sufficiat dolor naturalis, aut inefficax, aut particularis, sed ille solus, qui simul disponit ad effectum. Confirmatur: quia cum dolor sit pars hujus Sacramenti in remissionem peccatorum instituti, congruebat ad hoc assumi illum, qui simul ad remissionem peccatorum disponderet. Deinde non videtur Christus instituisse partem hujus Sacramenti, quæ scienter numquam potest absque sacrilegio, immo ne quidem validè adhiberi. Denique in aliis Sacramentis non plus requiritur in memore, quam in immemore ad valorem; adeoque si do-

lor naturalis, inefficax, aut particularis ad valorem sufficiat tamquam pars in ignorantè, videtur etiam debere sufficere in cognoscente qualitatem doloris.

Nec obstat I. quod cetera Sacramenta possint esse valida & informia: nam in illis dispositio ad gratiam non est pars materialis seu quasi materialis, adeoque nec requisita ad essentialiam sive dolorem.

Non obstat II. quod in sententia Scotistarum dolor non sit pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ; quod proinde esse potest validum & informe defectu doloris. Nam dolor equidem juxta illos (qui sola voce differunt à ceteris) est conditio seu quasi materia essentialiter prærequisita, sicut ipsa peccata, ita ut sententia absolutionis aliàs legitimè ferri nequeat.

Hinc sequitur, invalidam esse confessionem, si quis efficaciter doleret de furto v. g. ob specialem illius turpitudinem, & non de fornicatione, etsi foret invincibiliter illius oblitus: dolor enim debet excludere voluntatem peccandi, ut colligitur ex Trid. sess. 14. c. 4. quam non excludit hujusmodi particularis dolor. Immo idem est, etsi quis de fornicatione (cujus postea obliviscitur) similem particularem dolorem eliciisset: cum absolute etiam sic non excludatur, sed compatibilis sit voluntas peccandi. Accedit, quod dolor v. g. de furto ob specialem & moralem eius turpitudinem sit in substantia naturalis, juxta doctrinam Scotistarum præsertim.

Atque ita cessant, quæ nonnulli Recentiores allegant, ut ostendant posse dari casum, quo dolor aliquis requiratur ad effectum, qui non sit pars Sacramenti Pœnitentiæ, scilicet dolor particularis afficiens peccatum oblitum. Immo (inquiunt) in aliquo casu ne quidem posset esse pars, si videlicet dolor specialis versetur circa peccatum commissum ante Baptismum susceptum bonâ fide cum obice negativo. Hæc, inquam, cessant: cum dolor hujusmodi particularis ad effectum non requiratur aut sufficiat. Quod si vero quis instet elici saltem debere hoc posteriori casu dolorem universalem etiam de peccato isto ante Baptismum commissum, id non facit contra ea quæ diximus: quia cum iste sit idem indivisibilis actus, verum manet, quod nullus dolor sit pars, quin idem sit sufficiens ad effectum dispositio; esto non sit pars eatenus, quatenus ad culpam Baptismo anteriorem extenditur.

Petes: quid censendum sit de absolutione data illi, qui perfecte attritus confessionem fecit, & ante absolutionem de novo peccat? Resp. illam indubiè non valere juxta omnes: quia de hoc ipso peccato non habetur dolor, nec fit confessio; adeoque deest, tum debita contritio, tum confessionis integritas ad valorem requisita.

60. Occurritur objectioni.

61. Cur dolor ob motum particularis non possit facere hoc Sacramentum validum & informe.

62. Instantia quorundam Recentiorum dissolvitur.